

חג החנוכה – איגרת מידע לעובדים בארגוני בריאות

חג החנוכה תש"פ חל השנה (2019) בין 22 בדצמבר (ערב הדלקת נר ראשון) לבין 30 בדצמבר (היום שלאחר הדלקת נר שמיני).

רקע כללי

במסורת היהודית מציינים את חנוכה לזכר הניצחון במרד החשמונאים, נס פך השמן הקטן שדלק במנורת המקדש שמונה ימים, וחנוכתו מחדש של בית המקדש. החג מצוין בהודיה, באמירת 'הלל' ובהדלקת נרות החנוכה. משך החג - שמונה ימים מכ"ה בכסלו. נר ראשון יודלק ביום ראשון בערב ה- 22.12.2019 ונר שמיני ואחרון יודלק ביום ראשון בערב 29.12.19. הדלקת הנרות מבוצעת סביב השעה 17.00, בהתאם למנהגי הקהילות השונות. המצווה היא להדליק נר בכל ערב מערבי החנוכה, לאחר שקיעת החמה או עם צאת הכוכבים. ההדלקה נעשית בפתח הבית, החצר או חלון הבית, במקום הנראה לעוברים ושבים - כדי לפרסם את הנס. הדלקת נרות החנוכה היא אחת משבע המצוות שתיקנו חז"ל, ולפיכך שמונת ימי חנוכה נחשבים ל"ימים טובים" מדרבנן (כלומר מדברי חכמים ולא מהתורה), ולפיכך אסור לצום בהם או לקיים הספדים על נפטרים, אך שלא כמו בשבתות ובחגים שמקורם בתורה, מותר לבצע בחנוכה מלאכות. בין מנהגי החג - אכילת מאכלים מטוגנים (כגון לביבות וסופגניות), הזכרת נס החג, משחק בסביבונים וחלוקת "דמי חנוכה" לילדים.

מידע שימושי לצוות ועצות להתייחסות בתקופה זו:

- **סדר היום:** כאמור, בימי החנוכה פרט לאיסור על הספד ותענית, אין מגבלות על "עשיית מלאכה".
- **הסעדה:** נהוג לציין את החג באכילת מאכלים מטוגנים כגון - לביבות וסופגניות. חשוב לבדוק הנחיות רפואיות ומגבלות כגון השמנה וסוכרת, ולהתייעץ עם הגורמים הרפואיים והתזונתיים לפני הגשה של מאכלים אלו.
- **תרופות וטיפולים:** אין התייחסות מיוחדת לנטילת תרופות, או מניעה לקבל טיפולים רפואיים. ייתכן ובשל התכנסויות משפחתיות לרגל החג תהינה בקשות לדחיית טיפול שאינו חיוני.
- **הדלקת נרות:** רצוי להקצות אזורים במחלקות, שבהם יוכלו מטופלים ומשפחותיהם להדליק נרות, מבלי שיפריעו למטופלים אחרים ותוך התחשבות במגבלות בטיחותיות. מומלץ לבחור את המקום בסיוע של יעוץ הלכתי שייקח בחשבון, יחד עם כללי הבטיחות הנדרשים, גם עמידה בכללי ההלכה.
- כדאי לדעת שפעמים רבות ההנחיה ההלכתית היא שאין על המאושפז להדליק נרות בביה"ח אלא ידליקו בעבורו בביתו, תלוי במשך האשפוז, במצבו המשפחתי ועוד.
- **ביקורים:** על רקע הנהג לקיים התכנסויות משפחתיות בימי החנוכה משפחות רבות יבקשו לשהות עם בני המשפחה המאושפזים בבתי החולים. לפיכך, יש לצפות לתנועה רבה של מבקרים בסמוך למועדי הדלקת הנרות, ובכלל.
- **פעילויות מקצועיות:** בשל מועד הדלקת הנרות בחיק המשפחה, מומלץ להתאים את מועד סיום ההשתלמויות למועדי הדלקת הנרות.
- **צוות:** המנהג הוא שנשים נמנעות ממלאכה מהדלקת נרות למשך חצי שעה, בשעה שמדליקים נרות בביתן. מנהג זה יוחד כמצווה מיוחדת לנשים בלבד, וזאת לציון חלקה הייחודי של אשה - יהודית אחותו של יהודה המכבי, בניצחון המכבים. נשים בצוות בית החולים הנוהגות כך, ונמצאות במשמרת מחוץ לביתן (בעת הדלקת הנרות), יעדיפו להחליף זמן זה עם עובד או עם עובדת שמדליקים בביתה במועד אחר, כך שיוכלו למלא אחר המנהג.
- אנשי הצוות הרפואי הנמצאים בזמן הדלקת הנרות במשמרת ואין מי שידליק עבורם את הנרות בביתם, פטורים מקיום המצווה היות והם עוסקים במצות הצלת חיים.
- **פעילויות לילדים:** מומלץ לארגון לארגן פעילויות שמשקפות את אוירת החג עבור ילדים המטופלים בארגון, לדוגמה: הדלקת נרות, שירי חנוכה, חלוקת סופגניות ודמי חנוכה ומשחקי סביבונים.
- **הדלקת נרות בארגון:** פעמים רבות קיימת רגישות לפעילות הדלקת הנרות, כשהיא נעשית שלא על פי ההלכה זאת במיוחד כשמדליקים נרות ומברכים עליהם ("הזכרת שם שמים לבטלה"). במידה ורוצים לקיים את טקס הדלקת הנרות שלא במועדו וכהלכתו, מומלץ להימנע מברכה.

המרכז הבין-תרבותי לירושלים רוצה להודות לרב צבי פורת, רב פוסק ויעוץ הלכתי, ביה"ח אלי"ן וביה"ח שיבא-תל השומר, על הערותיו ההלכתיות הנזכרות באיגרת זו. תודה לאלו שיעצו בהכנת האיגרת ולצוות מהמרכז הבין-תרבותי: אורנה שני, ד"ר חגי אגמון-שניר וד"ר מיכל שוסטר. בכל מקרה, אין לראות בדף זה משום יעוץ הלכתי או רפואי.

אגרות מידע נוספות לגבי חגים ומועדים בארגוני בריאות ניתן למצוא [בדף הפרסומים של המרכז הבין-תרבותי לירושלים](http://jicc.org.il/heb) (<http://jicc.org.il/heb>)